

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland
registratur.nyland@ntm-centralen.fi

Referens: Begäran om utlåtande; "Påverka vattnen - Väsentliga frågor samt arbetsprogrammet för vattenvården på Kymmene älvs - Finska vikens vattenförvaltningsområde 2022-2027"

SLC Nyland:

SLC Nyland (Nylands svenska producentförbund NSP r.f.) är en intresseorganisation för dem som äger eller brukar jord och skog, landsbygdsföretagare samt för alla som vill värna om en levande och livskraftig landsbygd. Verksamhetsområdet omfattar de svensk- och tvåspråkiga kommunerna från Hangö i väster till Pyttis i öster. SLC Nyland har ca 1 400 lantbruks- och trädgårdslägenheter som medlemmar. Medlemsgårdarnas sammanlagda areal uppgår till ca 60 000 ha åker och 75.000 ha skog.

Bakgrund

Lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen förutsätter uppgörande av förvaltningsplaner för alla vattenförvaltningsområden i Finland. Vattenvårdens allmänna målsättning är att skydda, förbättra och restaurera yt- och grundvatten så att deras status inte försämras och att statusen är åtminstone god. För vattenförvaltningsområdena upprättas förvaltningsplaner i vilka vattenvårdens allmänna riktlinjer samt vattenvårdens miljömål och åtgärder presenteras. Planen görs upp för en period om sex år. Förvaltningsplanen för den första planeringsperioden till år 2015 fastställdes av statsrådet år 2009. Nu förbereds vattenförvaltningsplanen för den tredje perioden för åren 2022 - 2027. Nyland tillhör huvudsakligen vattenförvaltningsområdet Kymmene älvs-Finska viken.

SLC Nyland har tagit del av förslaget till förvaltningsplan för Kymmene älvs-Finska vikens vattenförvaltningsområde för åren 2022 - 2027 och vill framföra följande synpunkter på de väsentliga frågorna:

Åtgärder inom jordbruket i praktiken

Vi anser att en ökad satsning på åtgärder som förbättrar markens bördighet och markstruktur, samt bättre riktade åtgärder inom jordbrukets vattenvård är helt rätt. Samtidigt vill vi dock framhålla dräneringens betydelse. **Bästa miljöåtgärderna är att se till att åkern ger en fullvärdig skörd, vilket förutsätter att dräneringen är i skick.** Det är en miljögaranti att sköta underhåll av bäckar och åar. Dikning och rensning av åar och bäckar minskar översvämningar och näringsläckage från åkrar. Underhåll bör alltid vara möjligt. Större dikningsprojekt blir ofta ogjorda p.g.a. en krånglig och besvärlig byråkrati med förordningar och restriktioner speciellt i större dikningsbolag. **Vattenförvaltningsplanerna och åtgärdsprogrammen för god vattenstatus borde ge tillräcklig grund för att vidta nödvändigt underhåll av vattendragen.** SLC Nyland anser att handledning om vilka villkor som bör uppfyllas borde ges av myndigheterna.

I första hand bör man utnyttja de möjligheter som finns inom ramen för det frivilliga miljöersättningsprogrammet för att minska jordbrukets läckage av näringsämnen till vattendragen. På detta sätt tryggas även finansieringen av miljö- och vattenskyddsåtgärderna. Ca 95 % av åkerarealen har under senaste period varit ansluten till miljöersättningsprogrammet, vars viktigaste mål är att minska belastningen på vattendragen. Den nya programperioden beräknas komma igång tidigast 2022. Då det finns risk för kraftigt minskade resurser och till vissa delar försämrade och striktare villkor är det troligt att anslutningen framöver blir något lägre. **För att uppnå målen bör man sträva efter en tillräcklig finansiering såväl under de närmaste årens övergångsperiod som för nästa programperiod, samt att åtgärderna styrs till de områden där de har störst effekt.**

Utbildning av rådgivarna är det skäl att satsa på, så att de har tillgång till den nyaste kunskapen om vilka åtgärder det lönar sig att satsa på i olika förhållanden. Erfarenheterna av åtgärderna inom Ny-RaHa-projektet (Näringsurlakningen under kontroll) har visat på hur man kan tillämpa forskningsresultat och åtgärder som minskar näringsläckage från åkrarna i praktiken. Växttäckte vintertid, fånggrödor, gipsbehandling och strukturkalkning har visat sig vara effektiva åtgärder för att minska erosion och näringsläckage, speciellt av fosfor. På detta sätt kan man odla så optimalt som möjligt och utnyttja näringsresurserna i marken på bästa möjliga sätt. Fosforbalanserna ligger överlag på en mycket moderat nivå, endast några få kilogram per hektar i Nyland. SLC Nyland framhåller att det skulle vara viktigt att kunna hålla isär jordbrukets historiska belastning från dagens odlingsmetoder, som styrs av lantbrukets miljöstöd, tvärvillkor, förgröningsåtgärder, nitratdirektiv, miljölov och andra rekommendationer. **Det bästa sättet att minska åkrars höga fosforhalter och näringsläckage är att producera möjligast stor skörd, med vilken mycket näring förs bort och kommer till bästa nytta.**

Effektivisering av vattenskyddet inom skogsbruket

Betoningen bör ligga på frivilliga riktade åtgärder, som är de mest effektiva. **Det är viktigt att trygga en fortsatt finansiering för vattenvårdsplaneringen och naturvårdsprojekt genom lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (KEMERA).** Detta är av avgörande betydelse för att uppnå ett tillräckligt vattenvårdstillstånd i de områden som är mest problematiska med tanke på belastningen. I övrigt är belastningen överlag från skogsbruket rätt liten.

Förberedelser inför effekter av klimatförändringen

Mildare och mer nederbördsrika vintrar medför nya utmaningar för jordbruket. **Betydelsen av god markstruktur, fungerande dränering och växttäckte vintertid ökar ytterligare.** Skrivningen i texten om att ett växttäckte under vintern på jämna åkrar till och med kan öka fosforbelastningen kan ifrågasättas och föreslås strykas. På jämna åkrar sker största delen av avrinningen genom täckdiken och då har en eventuellt förhöjd fosforhalt i ytskiktet ingen betydelse för näringsläckaget.

Långa perioder av nederbörd har börjat synas i odlingslandskapen som ett accelererande problem, där stora åkerområden flera gånger om året översvämmas längs större bäckar och åar. Näringsämnen urlakas och åkerstrukturen blir förstörd samt höstsådden uteblir. Nuvarande skötsel och underhåll av vattendragen klarar inte mera av dessa stora vattenmängder på en kort tid. **Möjligheterna att satsa på dikning och underhålla av vattendragen bör förbättras.** För att minska på belastningen på grund av ökade vattenmängder kunde även sedimenteringsbassänger och buffertzoner byggas eller istandsättas där det finns naturliga förutsättningar för dem. Våtmarker fungerar däremot rätt dåligt ur vattenvårdssynpunkt på våra lerhaltiga jordar.

Bättre beaktande av vattenvården i planläggningen och styrningen av byggandet

Rådgivning och utbildning av planläggarna betonas helt riktigt. Skydd av vattendrag och grundvatten via planläggning (planbeteckningar i landskaps- och generalplaner) fungerar dåligt, samt förorsakar onödiga kostnader och begränsningar. Det är därför inget att eftersträva. **Planläggning styr byggande och infra som påverkar vattendragen, men är ett för trubbigt och stelt verktyg för att i övrigt fungera inom vattenvården.** Onödig byråkrati och begränsningar med oklar verkan bör undvikas.

Tryggande av grundvattnens kvalitet och mängd

Tilläggsresurser behövs för närmare kartläggning och avgränsning av grundvattenområden så att man får med de verkliga grundvattenområden och inte har med areal som inte i verkligheten är grundvattenområde. De restprodukter från markherbicer som man hittat i grundvatten på genomsläppliga marker kommer vanligen inte från jordbruket. Gamla bränslecisterner på gårdarna bör hållas under uppsikt. Bränslecisternerna på nedlagda gårdar borde tömmas och bränsle borde inte få förvaras på grundvattenområden i oklassificerade behållare.

Kontroll av skadliga effekter av avloppsvatten

SLC Nyland framhåller att det är särskilt viktigt att förbättra verksamhets säkerheten i hanteringen av samhällens och industrins avloppsvatten för att förebygga okontrollerade utsläpp. Utöver vattenreningsverk ska åtgärderna även rikta sig mot störningar i avloppsledningar, och spillvattenpumpar och att förebygga okontrollerade utsläpp som beror på exceptionella väderleksförhållanden. **Via dessa utsläpp kommer det ut betydande punktbelastning av näringsämnen och skadliga ämnen direkt i vattendragen, som relativt lätt och kostnadseffektivt skulle gå att åtgärda.**

Minskning av förekomsten av farliga och skadliga ämnen i vattenmiljön

För ett hållbart kretslopp behövs nya lösningar som utgår från att förbrukade näringsämnen återförs till produktionen. **Det behöver tas i bruk nya lösningar och processer för behandlingen av avloppsvattnet, så att skadliga ämnen, läkemedelsrester och mikroplaster effektivt fås bort.**

Landsvägstrafiken ökar ständigt på vårt vattenförvaltningsområde. Uppmärksamhet bör fästas på vägunderhåll och förebyggande av olyckor, samt de risker vägsalt har för grundvattnet. Transitotrafiken är stor på vissa vägsträckor. Risker att bränsle eller kemikalier läcker ut och förstör yt- och grundvatten är stor. Detta gäller även våra havsområden. **Det bör satsas mer på förebyggande åtgärder och beredskap för hantering av olyckor och läckage.**

Effektivering av åtgärderna

SLC Nyland betonar att det är skäl att beakta den betydande minskning av användningen av gödselmedel som har skett under 2000-talet och alla övriga åtgärder som vidtagits, för att minska jordbrukets belastning av vattendragen. **Det är även viktigt att effektivare kunna utnyttja senaste rön inom forskningen.** Det finns annars en stor risk för att man får en felaktig bild av jordbrukets nuvarande belastning och därmed vilka åtgärder som borde vidtas och som är mest kostnadseffektiva.

Näringsläckaget från jordbruket är idag betydligt mindre än tidigare, men resultaten syns i vattendragen med en lång fördröjning. En del av de bakgrundsuppgifterna som de föreslagna åtgärderna baserar sig på är uppskattningar och modeller, som grundar sig på

delvis föråldrad eller inte helt tillförlitlig information. Det behövs mer och exaktare information om hur effektiva olika vattenvårdsåtgärder inom jordbruket är. Bland annat genom satsning på kontinuerlig automatisk mätning av vattenkvaliteten kan man få bättre information om jordbrukets näringsläckage och hur olika åtgärder påverkar belastningen av vattendragen.

Man måste fästa allt större uppmärksamhet på åtgärdernas kostnadseffektivitet i fortsättningen. Bästa resultat nås långsiktigt genom samarbete och frivilliga riktade insatser. **Tillgången på information och fakta som visar på effekten av olika åtgärder är avgörande för att motivera aktörerna att vidta rätta och tillräckliga åtgärder. Även ekonomiska kostnads-/nyttokalkyler behövs.** De effektivaste vattenskyddsåtgärderna på de mest kritiska åkerområdena är att anlägga skyddszoner och växttäckte längs vattendragen. Dessa åtgärder har ökat och likaså övriga arealer med växttäckte och fånggrödor. Genom rådgivning kan skiftesvisa vattenskyddsåtgärder styras till erosionskänsliga områden och sådana områden i närheten av vattendrag där de har bästa effekten. Med tanke på kretsloppstänkande och cirkulationen av näringsämnen borde man i första hand utnyttja gödseln effektivt inom jordbruket.

Åtgärderna syns tyvärr med rätt lång fördröjning i vattendragen. Då dessutom klimatförändringen påverkar situationen, står det redan nu klart att den uppställda tidsramen är för snäv för att till fullo uppnå målsättningen för vattenkvaliteten.

Vi hoppas att våra synpunkter beaktas och ser fram emot att ta del i det fortsatta beredningsarbetet.

Helsingfors den 3.7.2018

NYLANDS SVENSKA PRODUCENTFÖRBUND NSP R.F.

Bjarne Westerlund
verksamhetsledare